

Asia: VN/22263/2025

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kilpailuneutraliteettiselvityksen suosituksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Taksiliitto ry toteaa, että kilpailuneutraliteetti on tärkeä periaate julkisen ja yksi-tyisen sektorin välisessä taloudellisessa toiminnassa. Yksityisen palvelualan näkökulmas-ta neutraliteetin toteutuminen on kuitenkin käytännössä usein puutteellista, erityisesti sil-loin, kun kunnat tai hyvinvointialueet harjoittavat tai tukevat taksipalveluihin rinnastettavaa kuljetustoimintaa ilman samoja taloudellisia riskejä ja kustannusvastuita kuin yksityiset taksiyrittäjät ja välitysyhtiöt.

Arviomuistiossa esitetyt kilpailuneutraliteetin valvontaa ja sanktiointia koskevat ehdotuk-set eivät riittävällä tavalla huomioi kuljetusalojen erityispiirteitä.

Taksiala toimii monilla alueilla julkisen ja yksityisen palvelutuotannon rajapinnassa, erityi-sesti hyvinvointialueiden järjestämissä kuljetuspalveluissa, joissa kilpailuneutraliteetin to-teutuminen on osoittautunut paikoitellen käytännössä ongelmalliseksi.

Julkisyhteisöjen (esim. hyvinvointialueiden ja kuntien) harjoittama kuljetustoiminta tai sen järjestäminen voi vaikuttaa alueellisesti kilpailuun merkittävästi. Dokumentoitu itsearviointi ei kuitenkaan lisää läpinäkyvyyttä ja mahdollista Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) riittä-vän tehokasta valvontaa.

Tehokkaampaa on vaatia pakollinen ulkopuolinen auditointi tai KKV:n ennakkotarkas-tus/hyväksyntä toiminnalle.

Kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan määrittely kilpailulakiin on Taksiliiton näkemyksen mukaan puollettavaa. Sama koskee myös markkinaperusteisen, kustan-nukset kattavan

hinnoittelun vaatimusta. Tällä hetkellä riittävän selkeää sääntelyä ei ole. Kuljetusalojen kannalta on tärkeää, että kilpailutilanteessa toimiminen määritellään selkeästi, jotta voidaan arvioida, milloin julkinen toimija kilpailee yksityisten yrittäjien kanssa. Käytännössä kyse olisi toiminnasta, jossa julkisyhteisö tarjoaa tavaroita tai palveluja samoilla markkinoilla kuin yksityiset toimijat, tai jossa yksityisillä olisi mahdollisuus tarjota vastaavaa palvelua. Tällöin myös markkinaperusteinen hinnoittelu olisi ensiarvoisen tärkeää. Vaikka priorisointi voi tehostaa KKV:n toimintaa, on tärkeää, ettei se johda siihen, että esimerkiksi taksialan esiin nostamat ongelmat jäävät tutkimatta. Priorisointiperusteen käyttö edellyttää selkeää ja läpinäkyvää menettelyä ja myös seurantaa ja arviointia sekä tarvittaessa muutoksia.

Taksialalla ja erityisesti hyvinvointialueiden järjestämät kuljetuksissa käydään rajankäyntiä erällä alueilla kilpailuneutraliteetin näkökulmasta. Taksipalvelut voivat olla osin lakisääteisiä ja osin markkinaehtoisia. Jos KKV arvioi, ettei toiminta ole kilpailutilanteessa markkinatoimintaa, se voi jättää asian tutkimatta, vaikka käytännössä yksityiset taksiyrittäjät kilpailevat samoista kuljetuksista. Riskinä on, että ongelmat jäävät selvittämättä. Jos priorisointiperuste otetaan käyttöön, KKV voi ohittaa tapaukset, joissa kilpailuneutraliteettiongelmat ovat todellisia mutta vaikeasti määriteltävissä. Tämä voi heikentää yksityisten taksiyrittäjien mahdollisuuksia saada oikeutta tilanteissa, joissa julkinen toimija toimii kilpailua vääristäen. Jos virastolla ei ole riittävästi resursseja, se voi käyttää priorisointia laajasti ja yksityisten alojen tapaukset voivat jäädä ulkopuolelle, etenkin jos ne vaativat paljon selvitystyötä. Taksiliitto pitää tätä mahdollisuutta erittäin ongelmallisena ja vaarallisena.

Tiedonkeruun laajentaminen valtion ja julkisyhteisöjen määräysvallassa oleviin yhtiöihin on Taksiliiton näkemyksen mukaan kannatettavaa. Taksialan kannalta on olennaista, että myös julkisyhteisöjen omistamat yhtiöt, jotka toimivat kuljetusmarkkinoilla, raportoivat toiminnastaan markkinaehtoisia toimijoita vastaavalla tavalla. Tämä mahdollistaa kilpailu-vaikutusten arvioinnin. Yhtiöissä, joissa harjoitetaan sekä kilpailullista että ei-kilpailullista toimintaa, voi syntyä myös ns. ristisubventiota eli julkisesti tuettu toiminta voi epäsuorasti tukea kilpailullista toimintaa, mikä vääristää kilpailua. Nyt koettu läpinäkyvyyden puute vaikeuttaa valvontaa ja julkista keskustelua. Yksityisten yrittäjien näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää voida arvioida, onko julkinen kuljetustoiminta järjestetty tehokkaasti ja kilpailua vääristämättä.

Seuraamusmaksujen osalta Taksiliitto toteaa, että vaikka seuraamusmaksu voisi lisätä pelotevaikutusta, sen toteuttamisen valtiosääntöoikeudellisten haasteiden vuoksi toivottua kattavuutta ja tehokkuutta ei mitään ilmeisimmin saavutettaisi. Taksialan kannalta tärkeämpää olisi varmistaa uhkasakon ja kieltopäätösten tehokas käyttö.

Enimmäiskäsittelyajan osalta Taksiliitto ei pidä hyvänä kiinteää sitovaa määräaika. Taksialan kokemuksen mukaan kilpailuneutraliteettiepäilyjen selvittäminen voi olla monimutkaista. Liian lyhyt määräaika voi johtaa siihen, että asioita ei tutkita riittävästi. Sinänsä menettelyn joutuisuus ja lyhyet käsittelyajat ovat puollettavia. Taksiliitto katsoo, että voidaan harkita ei-sitovaa palvelulupausta tai määräaika, joka joustaa tapauskohtaisesti.

Yksityisten toiminnanharjoittajien (esimerkiksi taksien tilausvälitysyhtiöiden) kannalta on tärkeää, että KKV:lla on riittävät resurssit tutkia julkisen sektorin toimia, erityisesti hyvin-vointialueiden kuljetusjärjestelyjä. Ilman riittäviä resursseja valvonta jää näennäiseksi.

Taksiliitto puoltaa sääntelyn selkeyttä ja tarkkarajaisuutta. Erityislakeja säädettäessä ja muutettaessa on siis hyvä ottaa huomioon lakisääteisten tehtävien tarkkarajaisuusvaatimukset tehokkaan kilpailuneutraliteettivalvonnan mahdollistamiseksi.

Kirjanpidon eriyttämisen raportointivelvoitteen säilyttäminen ja laajentaminen on tärkeää, koska tällöin voidaan tunnistaa peremmin piilotukia eli tilanteita, joissa julkinen toimija (esim. hyvinvointialue tai kunta) harjoittaa kilpailullista toimintaa (esim. kuljetuspalveluja). Kirjanpidon eriyttäminen mahdollistaa paremmin valvontaa ja omalta osaltaan varmistaa, ettei verovarjoilla tueta epäreilusti toimintaa. On tärkeää, että yksityiset taksiyrittäjät eivät joudu kilpailemaan julkisen toimijan kanssa, joka saa epäreilua etua.

Tietojen kerääminen julkisyhteisöjen määräysvallassa olevista yhtiöistä on puollettavaa läpinäkyvyyden kannalta. Julkisesti omistettut yhtiöt (ns inhouse yhtiöt) voivat toimia kuljetuspalveluissa. Tiedonkeruu auttaa arvioimaan, toimivatko ne reilusti. Tämä auttaa myös muun muassa seuraamaan markkinaehtoista hinnoittelua. On tärkeää, että julkiset yhtiöt eivät polje hintoja tai käytä julkista rahaa kilpailuedun saamiseen.

Taksiliiton näkökulmasta arviomuistiossa esitetyt suositukset sisältävät useita kannatettavia uudistuksia, jotka voivat parantaa kilpailuneutraliteetin toteutumista. Toimien on kuitenkin oltava riittävän tehokkaita toimia ja muutosten jälkeen tarkkaa tilanteen seuraamista sekä tarvittaessa reagointia uusiin muutostarpeisiin. Etenkin määritelmien selkeyttäminen ja tiedonkeruun laajentaminen ovat keskeisiä toimia.

Mickelsson Annukka
Suomen Taksiliitto ry